

Prázdninový deník

e Sh 1987

Skončilo školní vyučování, já se ještě ve snách potácel mezi rozpálenými bloky sídliště, a jako z dálky, zvuky nesené vodou všechen ten ruch před školou, chaotický pohyb, rejdní prvnáků i statečné kymácení se výrostků z devítky, tolik na nich bylo znát jak jsou velcí .. Všechen ten pohyb připomínal nejspíš hladinu bazénu, rozdivočenou, bláznivě a nevyzpytatelně poskakující.

Vor změnil těžiště, klesal pod váhou těl, studené rozvířené proudy, nakláněl se a za chvíli jsem se cítil až dole, propadal jsem se tuhou, obepínající plností vody až se moje nohy dotkly hebkého, chladivého bahna na dně. Skrčil jsem se trochu štitivě, zasáhnout těmi dvěma doteky a znovu vyrazil ke vzdálené hladině.

Nebylo to tak dlouho, co jsem napsal první román. Vesmírem se v něm řídila kosmická loď - a když taková loď, pak se nutně musí řídit, psal jsem svůj román jako hold vzrušujícímu ději, hold vysněným zápletkám a všem dobrodružným knihám, které nemusejí mít hlavu a patu. Loď se řídila, kosmonauti bojovali s překážkami na podivné planetě.. Bylo to vyčerpávající.

To už se na mě, nyní pokročilého spisovatele nehodí, psát román tak, že si pokračování vždy znovu a znovu cucám z prstu. Napíšu klukovský román o prázdninách, o obyčejných prázdninách bez překračování. Všechno si připravím, promyslím předem. Prázdniny mají 60 dní, mám tedy stejně tolik kapitol, rybník, les, hráz s vrbovými keři, bašinu, mokršadní louky zarostlé ostřicí..

Po plní cestě zarostlé travnatými drny, uježděnými ve dvou prázích téměř na hlinu, přijíždí motorka s lečkou. Jakoby skutečně plavala v té trávě, její dobře známý vrčivý zvuk bude něčím, co orámuje celé prázdniny. Na ní přijíždí táta z práce, a my utíkáme naproti, aby nás kousek svezl, abychom měli podíl na tom triumfálním návratu.

Kolik mi mohlo být ? jedenáct ? dvanáct ? Pletou se mi všechny ty vzpomínky, kdy jsme v horkých dnech celé hodiny strávili ve vodě, na voru, dny, kdy nás maminka honila s modrými rty na chvíli do tepla prohřáté osušky, dny, kdy jsme běželi, těla promáčená jako bělice stezkou podle rybníka k chatám, abychom uchwátili do každé ruky bcubelatou řevničovskou housku s máslem.

Den po dni. Klukovský prázdninový deník. Dny, ve kterých prší, švachtáme se v gumovkách mezi chatami, dny, kdy se v teplácích a košilích vydáváme na výpravy do bažin, rozpálené dny u vody. Všechno napíšu, nic mi neuteče, říkal jsem si a nevěřil si, že v pozadí té cesty, polní cesty po které přijížděla motorka, se proti nebi rýsují prázdné dráty chmelnic. Nepřipadalo mi divné, že večery se sklání jen došedíva.

Žuch. Temná olejovitá plocha pode mnou vybuchla, vztekla chňapla po odvážném těle. Přitiskl jsem se k drsné kůře stromu. Zdálo se mi, že dole u hráze je kmen tenký, tenoulinký, co nevidět se se mnou z té chromné výšky sklápí, přikryje mě do svého ponurého stínu.. Slezl jsem o dvě větve níž a skočil.

Aby štenář dobře rozuměl: takové prázdniny na chatě je něco zcela jiného než třeba skautský tábor. Vylezu na stráně a dívám se na esadu. Slezu dolů, jdu po hrázi a vím kde jsem. Žádné noční stráže, bojové hry, scutěže. Tady se toho zdaleka tolik neděje. Ale není čeho litovat: jsem pokročilý spisovatel a nepíšu přeci nějaký dobrodružný román.

Napišu román bez zápletek, bez děje, jen aby se tu budou střídat, román o ránech kdy slunce budí škvírami v okenicích a v proučcích víří svítivá zrníčka prachu; román o teple pod deku a chladivé vlhké hlíně která se tak měkce podává chodidlu když se jdu za chatu vyčurat. Dobré ráno, ještě celý zmuchlaný se dívám světu.

Seděli jsme na břehu bažiny a házeli šišky. Plp. Hladina pokrytá bublinami žabince, vyhřezlá, svrabovitá. Ani se nepohnula. Jen ohlodané pařezy, vybělené kosti větví, naplň živé vrbové keře, suché duby pelichající cáry plesnivé kůry..
" V rybářských holinkách by to šlo " Hladina je vysoko.. " ..
Seděli jsme na břehu bažiny a házeli šišky na pařezy.

Samozřejmě že jsem nechtěl škrtnout děj. Běhal jsem a brál večeř na schovku, stával v zákutí lesa s ostatními bungr .. měl ruce plné pichlavé drsnosti tenkých smrkových kmínků..
Snad jsem až příliš cítil železo sekery na konci topárka, dotek kovu, rána se svezla po hlavičce hřebíku jak stromek zapružil..
Objevil jsem, že děj je klíčem k dotekům.

Zelená motorka, kola obalená blátem jak se probíjela kolem chmelnic, zahrděla osadou a rozehnala mraky, bylo po dešti, maminka dávala kouřící knedlíky na talíř "Nechte to tatínkovi, už jste jedli.." durdí se. "Nechte ho v kliču najíst.." S horkými scusty v pusách běžíme připravit šlun : jde se na vodu !

Jsou dny ukřižené a ulívané, jsou dny mihotavé, jsou dny ospalé. Jsou pracovitě dny, kdy se skláníme nad hrníčkem s borůvkami, jsou dny, které neubíhají jak kopeme do prachu cesty mezi chatami.

"Pojďme do bažin" "Pojďte se schovat v kukuřici" "Já jdu do lesa, do slunečňáku" "Tam jsou hadi" No a ? "Ale ne abys to řek našim.."

Ale štenář nebude znát nakloněné stromy u stavidla, napadlo mě, nesedí se mnou na stráni. Neviděl nikdy bažiny, ten zatopený kout lesa, nebyl na borůvkách v jamách po bombardování, neví nic o tom, kde se říká Na kolotoči a kde Věrouš zapálil dýmovnici. Jak mchu psát o těchto místech, mohu vůbec přiblížit dny mého léta ?

Dívali jsme se přes sklo verandy, kvarteto zůstalo ležet na stole. Vějíře kapek rozšvihaly hladinu, za každým dotekem jakoby vzteky vyprskla. Až vyskočily bubliny. Pak děšť zhoustl, hladina zbělela a pokryla se jemnou tříští. "Zase se přes bažiny nedostaneme" Všechno se otřásl, jak se nebe roztrhlo. "Aby hrom do toho.." Ostřice a rákosí se tak sehnuté, těžce skláněly.

Jak to, že jsem na to dřív nemyslel ? S večerním uklidněním a skřehotáním žab začal nad esadou stoupat proužek kouře, prašná cesta je tak čistě vymetena kletím.. "Vzáří táboráků v ohni rudém, spálíme svůj žár a šťastni budem.." Nerozumím příliš tomu, co dospělí zpívají ale je vůbec čemu rozumět ? Že žhnoucích pelen se odlupují svítivé šupiny.

Samozřejmě že jsem se chtěl stát hrdinou tohoto románu, ne že ne. Představoval jsem si, že najdeme schůdnou cestu přes bažiny a ta nás zachrání před pronásledovateli. Snad jsem podvědomě cítil, že místo, které známe, kterého se dotýkáme, ke kterému jsme pozorní .. že toto místo nás chrání a uchrání před tím co přijde zvenčí.

Deset dvacet třicet, narodil se Fricek, Friczková šla pro vodu, táhla Frička za nohu. "Pykáš!" .. Za co ? napadá mě s odstupem téměř dvaceti let. "Když je dnes člověku třicet, ví, že se narodil Fricek.." parafrázuji Bondyho. Jenže tenkrát mi nebylo ani třicet, ani dvacet. Přitiskl jsem čelo na březovou kůru: "před pikolou za pikolou nikdo nesmí stát.."

Tři týdny utečou u rybníka jako voda. Hanc na kolech do vesnice na nákup, tašky na zádech plné housek a na řídítkách bandičky s mlékem .. oběd už voní a nenechá nás příliš se vzdálit od středu světa na stole. To ovšem také znamená umýt nádobí, předtím přinést vodu ze studny..
V bujných nohách už to cuká: "jdeme skákat z můstku !"

Kdysi měla hráz rybník jen po jedné straně, pod hrází jsme si hráli, velký rybník začínal kdesi daleko. Jednou jsem si při hře klekl a pak plakal, že mám mokré koleno. To voda začala stoupat. Ale musil jsem být hodně malé dítě, dnes jsem si koleno rezbil a brečel jsem jen chvíličku.
Hráz už dlouho vede mezi dvěma rybníky.

Nevím kolik mi bylo let ale měl jsem sklon ke vzpomínání. z jedné strany jsem zapudil kosmonauty a řitící se kosmické lodě, z druhé strany se mi sem tlačí rozbředlá sentimentální kaše. Jakobych si už léta stýskal po tom, že dlouhé válcové odměrky na mlásko, pověšené na konvích už jsou jen vzpomínkou, že je spousta toho, co se nevrátí.

Vítr se obrátil, zanesl celý kout po hrází jehličím, listím, klacky, šabincem, všelijakými cuky; metry a metry toho nánosu zakryly hladinu, vlny, které běží po rybníce se zde tlumí do heupání a pohupování. Ale většinou fouká vítr obráceně, od vsi, na patě vlny bijí do obnažených keřů stromů, vyplavují z nich šišek a ukusují břehů. Voda je zde hluboká hned od kraje, takové divné místo.

Z lesa jsme vozili suché modřínové suky, tati maminka nejraději topila. Někdy na nich byly ještě tenké větévky plné pupínků a malinkých zčernalých šišek. Špalek byl ze strany, kde je táta sekal celý uhlodaný, omletý. Táta vlastně klacky nejprve naseknul a pak přes hranu přerazil, proto nemohl mít špalek jen roztlučenou prohluben uprostřed, jako když se dříví štípe.

Nechali jsme se unášet k přepadu, voda jako sklo. Těžké, nakloněné vrby, betonové bloky pokryté zeleným šabincem a mechem. Prázdně za nimi tismivě dýchá vlhkem, řev padající vody sem tak divně nepatří.. pomalu se pohybujeme. A teď si připadáme jako na střeše a se závratí se křečovitě dršíme pádel: je vidět, jak se hladina mezi betony svraštuje, prohýbá a křutí.

Když přšelo, sešly se všechny děti na verandě některé opuštěné chaty, rodiče to mlčky tolerovali, tenkrát ještě nebylo v módě stříkat sprejem na zdi IRON MADEIN. Ale přece: od starších kluků jsem tam poprvé zaslechl knedlíkovou angličtinu, radio laksmberk, bitls. Ó já já já já. Ticho samotu protínalo a holky se dýchávaly, zda je lepší Matuška nebo Gott. Moc jsem tomu nerczuměl ale uchovával v paměti.

Seusedovi káceli břízu a padla jim na střechu, sem tam přišel někdo domů s boulí nebo otekly od žihadel, osada nebyla tak bez pohybu jak by se zdálo. Hrál jsem si s jemným prachem cesty mezi prsty u nohou, s vyhrátým jemným prachem a díval se jak holky na konci osady hrajou vybíjenou. Miš se odrazil a vysokým obloukem letěl přes plot, ozval se cinkot skla.

Plavali jsme přes rybník, všiml jsem si, že písčná čára protějšného břehu není z vody vidět. "Země je kulatá" křičel jsem a plival vodu. Oslizlé vlásky lakušníku nebo i ostré vroubky rdestu nám přejely po břiše či nchách, zvláštní doteky. Nerad jsem plaval k padlým stromům nebo k neznámému břehu: kdoví co se pod vodou může skrývat.

Táta krájí sádlo, na plotně to škvíří a prská, jak maminka obrací škvarky ode dne. Ujídáme je ještě teplé: "Mami, dej nám trochu na míse vystydnout do sklípku.." těšíme se na chleby posypané cibulí. "Zítra budete mít placky a bramboračku", říká maminka a v temném koutě u kamen svítí její bílá zástěra.

Ležel jsem na člunu a ve stínu vlastní hlavy se díval pod hladinu. Šmouhy trav, tečky žabiho vlasu. Vitr mne hnál k mělčině, mihotavá hra světla na dně, hejna malých rybek nevzpytatelně měnících směr pohybu. Larvy, potápníci, ulitky vedních mlžů.. Vlny tiše šplouchaly o drn ostřice, kosatce už odkvetly a pod trsem listů visí brčálové zobákovité palice se třemi řadami tabletkovitých, slisevaných semen.

Vylezl jsem na strom a díval se na matnou plochu bařiny zvrchu, jakoby odtud byla bližší, jakoby odtud byly ještě znát dávno srnčí stezky, zatopená studánka, padlé kmeny které pomalu polyká bahno.. Skrze mekké bukové listí jsem viděl i na suchá stromy ostrova, hledinu rybníka. Tady bude můj královský trůn, na té stříbřitě, hladké kůře. Tohle místo nikomu neprozradím.

Napadlo mě, že bych mohl napsat povídku o tom, co všechno vidím ze svého trůnu. Vždyť přece na román je času dost, motorka teď stojí za chatou, táta má dovolenou a opravuje coci na okenici. Obhlížím svoje království: Kde začít? Snad u toho stíhlého suchého stromu, který stojí ve vodě daleko od břehu jako chromé slunečné hodiny. Má nejvyšší čas.

Je za mnou půlka prázdnin a ještě jsem si toho nevěřil. Motorka po dlouhý době zavrčela na cestě za chatami a naše zraky se upřely tam, kde nad kopec vyčnívaly dráty chmelnic obtočené zelenými šlahouny. "Jééé" .. Utíkali jsme naproti ale dnes jsme to nestihli, motorka zabořila k chatě a my se vrhli na tašky v ložce a všechno to lákavé, co slibovaly.

Buch buch buch, rozběhl jsem se po prkeném můstku a skočil, někde za sebou jsem nechal zavírající hladinu, která mi olízla lýtka a paty, zlehka jsem se rukama odstrčil, ochránil tvář. Dno zde bylo polopísčité, udusané. A zase po šebříku nahoru, šárky vody stékají z vlasů, po břiše a po zádech stékají do plavek. Pustil jsem do nich gumou vzduch, aby nepřiléhaly.

Milý Vokoune. Hodně na Tebe myslím, na Tvého Foglara a Hochy od Bobří Feky. Nic mi to tenkrát neříkalo, nebo jsem je ani neznal. Co jsem četl byl Arthur Hamsone, ale šil jsem něco jiného, šinoredest může být zajímavá, ale už tenkrát jsem tušil, že si člověk může vystačit s málem. Nemeli jsme šádné klukovské vzory, myslím že nám vystačili dospělí.

Vor nám odplaval až Na patu. Zapomeli jsme ho připíchnout bidlem a vítr ho pomalu odtlačil tu obludu přes rybník. Dva velké dubové šlaby, ohlodané a slizké, spojené vedle sebe, zbytky prastarého stavidla. dyž jsme bojevali o krále, potápěl se pod váhou tel, obracel, shazoval hás, tupý vorvaní šumák pek vyjel nad hladinu s funěním, jak ze sebe setřásal tu tíhu vody a bublin.

Dobře jsme poznali, že něco není v pořádku, slunce se sklánělo a maminka chodila nervozní kolem plotky. Tentokrát vyskočila při zvuku motorky stejně jako my. Táta přehodil nohu přes sedlo, trochu unavenější než jindy: "Zlobila mě rozeta" Až teď jsem si všiml, jak černý je řetěz vedoucí do nitra motorky, a toho velkého kola, do kterého zapadal. tak tajemné slovo. Rozeta.

Večery se zklidňovaly v temných seleních, rituálem čištění cylindrů petrolejek, rozžihaly své plaménky za okny chat. Míř už se proti nebi dal jen tušit, procházeli jsme osadou. Sem patří i rybit a sladké angrěšty za ploty sousedů, načervenalé jahody trhané v chvatu. A nyní, s večerní tmou uzrála letní jablka, příjemně chladila pod teplákovou bundou když jsme s lupem utíkali do pole .

Žáby pomalu přestávaly kuňkat. Ale co je to vlastně kuňkání ? Kuňká jedna šába. Celý rybník žab vyje, kolísavý táhlý zvuk se slévá a spolu s komářím vířením vytváří teprve tu zvláštní atmosféru večerního rybníka. Žáby ovšem také kvákají. To jsou ostré zvuky, za nimiž se marně chlížíme do nehybné hladiny, to jsou ty trnoucej okamžiky, při nichž si uvědomujeme, že žáby přestávají kuňkat,

Blouhou hůl v ruce pícheli jsme do té půlmetrové hlubiny, zkoušeli houpačičí se drny, hledali nohou cporu u zkostnatělých pařezů.. A drny se potápěly, bažina na nás dýchala tisícem bludně unikajících smrdutých vzdechů, studené svírala naše holínky jakoby to byly vnitřnosti. A nenechala nám žádného trvalého vítězství, po třetí se už na stejná místa nedalo slápnout.

Za chatami slyším nějaké nezvyklé hlasy, ruch. "Jdou střílet!" Lovci se rozestaví po hrázi a u břehů, rozmazlený pes nadělá trochu hluku v rákosí a hejno se zvedne.. Taháme se o kouřící patrony a brní nás v uších, až mnohem později se vybaví něco jiného: Jak se náhle pružný let kachny změni v pád, to tupé zuchnutí o hladinu a podivně vrcobkovaný zobák, tak svátivě čistý..

Když se trochu ochladí, rybník dokáže být pěkně csiřelý. Přitom mezi araky pozlátkové zasvitne slunce, na březích ani noha, jen kačeny a lysky, zimomřivě zabalené do svého peří se kolébají na hladině .. zní to tak cize. To že je ten rybník, který mi točkrát hladil kůži ? To že je voda o kterou jsem se dokázal rukama i nohama opřít, hrát si s ní ?

Jak vlastně svůj román zakončím, ptám jsem se sám sebe, neměl bych si konec napsat napřed? Jak zase přijdu mezi hranaté bloky sídliště, budu hledat společnou řeč s těmi, které jsem dlouho neviděl.. Plácek před školou, hučení bazénu. Prvnáci s rodiči váhavě pokukují a ti habáni z devítky tu chybí.. Zatím ne. Ještě je dost času.

Ale už jsem si toho všiml. Skrz chmelnice není vidět, stoky se zkulatili a obalili šišticemi, nad cestou kudy projíždí důvěrně známá motorka trčí teď chmelnice jako cosi hrozivého, je půlka srpna a na trávě ráno rosa. Večery jsou plné hvězd a vycházejícího měsíce: "Tak tohle je Velký vůz .."

Táhnu z lesa smrkovou soušku a na ní přihozené větve, chrundu. V půli hráze vím, že jsem si naložil moc, soušky se mi zarývají do dlaní.. Ty seš mezek, říká táta, sekáme dříví na oheň. Mlčím. Kdo ví co všechno chrožuje můj román.

Zelená motorka zavrčela nad osadou a zahrnula za chatu, maminka dává kouřící knedlíky na talíř. "Nechte to tatínkovi, už jste jedli.." durdí se, "nechte ho v klidu najíst.."
"Už začali česat" říká táta, zatímco nám rajske teče po bradách..
A venku se pak koutkem oka, nechtěně přesvědčujeme, že první stoky spadly.

Jdu podle rybníka a bezmyšlenkovitě usekávám těžké palice pochůš.
Větr se na vodě předvádí, rozčepí hladinu na jednom místě a šene pak drobné vlnky jako kroutící se šmouhu přes to jinak čisté zrcadlo, na chvíli utichá a pak znovu začíná svou hru. Ale ještě to není podzim, Na patě bleskle nad vodou nějaké tělo, z dálky je slyšet hladinou zkreslený křik a smích.

Nezapřu to, je mi třicet. Tenkrát jsem román nedopsal.
Deset dvacet třicet já, deset dvacet třicet já, odřikávám si
v duchu a cpírám čelo o rozpraskanou kůru břízy na konci
osady. Co se stalo, že jsem tenkrát opustil své místo na
stráni ? Co to vtrhlo do světa, který jsem měl jako na dlani ?

Po polní cestě nad chatami zavrčela motorka, nějak divně.
Dospělí seděli u rádia a nervozně mluvili, krčili rameny
a těžkými hlavami. Pochopil jsem, že se něco stalo, že se
něco nečekaně změnilo. Mnozí lidé z osady odjeli za svými
blízkými, a ti co neodjeli byli stejně myšlenkami někde jinde.
Probírali jsme to s klukama ale na nic jsme nepřišli.

Kopal jsem do prachu cesty, gumová špička kecek, maminka zatím
belila na odjezd. Brátry chmelnice se rozkmitaly, švihly vztekem
a zabzučely; jak padaly poslední štoky. Obrátil jsem se zpátky,
přišel jsem na to sám. Je pozdě na román. Přeběhl jsem hráz
a utíkal ještě hodit pár šišek do bažin, pozdrav dávno
vyběleným pařezům a větším.

léto 87

obsah : ---

příloha : Prázdninový deník

